

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 28

**31.12.1960 Tarihli ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile
4.1.1961 Tarihli ve 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Değişiklik
Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe
Komisyonu Raporu. (1/471)**

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi Başkanlığı

Sayı : K.K.T.D.18/101-1677/01213

29 . 3 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye ve Gümrük Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 28 . 3 . 1984 tarihinde kararlaştırılan «31 . 12 . 1960 Tarihli ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 4 . 1 . 1961 Tarihli ve 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

Turgut Özal

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Servet beyanı ve gider esası müesseseleri Vergi sistemimize 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile girmiştir. Gelir Vergisi içerisinde yer alan bu müesseseler vergi hâsılatını artırmak amacıyla bir oto-kontrol aracı olarak getirilmiştir.

Vergilendirme dönemleri sonu itibariyle düzenlenen ve yıllık gelir vergisi beyannamelerine ekli olarak verilen servet bildirimlerinden birbirini izleyen iki vergilendirme dönemine ait bildirimlerin kıyaslanması sonucu tespit edilen servetteki artış, beyan edilen geliri aştığı takdirde, aşan miktar o dönemde elde edilmiş ve vergilendirilmemiş gelir, kabul edilerek gelir vergisine tabi tutulmaktadır.

Açıklanan niteliği ile «gelir varsayımı» esasına dayanan bu müessese 20 yılı aşkın uygulama sonucunda, vergi hâsılatını artırma yönündeki oto-kontrol görevini gereği gibi yerine getiremediği anlaşılmıştır.

Mükelleflerin yıllık gelir vergisi beyannameleriyle beyan ettikleri gelirlerinin giderlerinden düşük olamayacağı varsayımına dayanarak giderlerle gelirler arasındaki farkın vergilendirilmesine imkân veren gider esası müessesesinde uygulandığı süre içerisinde vergi hâsılatını artırıcı görevini yerine getiremediği görülmüştür.

Kaldı ki, 2772 sayılı Kanunla vergi sistemimize 1982 yılında getirilen aynı amaca yönelik ve daha etkin bir oto-kontrol aracı olan «Hayat Standardı Esası» karşısında, mükerrer bir müessese olarak yer alan gider esası müessesesinin kaldırılmasının gerektiği açıktır.

Bu iki müessesenin getirilmesinde tasarruf + harcama ilkesinden hareketle vergi kayıplarının önlenmesi amaçlanmıştır. Ancak, mükellefler beyan ettikleri gelirlere uygun olarak gider ve servet bildiriminde bulduklarından uygulamada beklenen sonuç elde edilememiştir.

Bu nedenlerle «Servet beyanı» ve «gider esası» müessesesinin kaldırılması öngörülmektedir.

Yukarıda açıklanan iki oto-kontrol müessesesinin kaldırılmasıyla gelir vergisi ve Vergi Usul Kanunlarında yer alan bu müesseselere ilişkin hükümlerin de yeniden düzenlenmesinde veya kaldırılmasında zorunluluk vardır.

Bu husus dikkate alınarak tasarıda gerekli teknik düzenlemelere yer verilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Tasarıyla «gider esası»nın kaldırılması öngörüldüğünden, Gelir Vergisi Kanununun 91 inci maddesinde gider bildirimine ilişkin hükümlerin de kanun metninden çıkarılması gerekmektedir. Öte yandan, yıllık gelir vergisi beyannamesinin yasal düzenlemelere paralel olarak ihtiyaç duyulan bilgileri ihtiva edecek şekilde düzenlenmesini ve mümkün olduğu ölçüde mükelleflerin anlayacağı şekilde basit ve kolay olmasını sağlamak amacıyla Maliye ve Gümrük Bakanlığı yetkili kılınmaktadır.

Madde 2. — Gelir Vergisi Kanununda yer alan «Hayat Standardı Esası»na göre yapılacak tarhiyat sırasında «Servet beyanı» ve «gider esasına» göre mukayeseyi öngören son fıkra hükmü, bu iki müessesenin kaldırılmasına paralel olarak yeniden düzenlenmiştir.

Madde 3. — Bu maddeyle, Vergi Usul Kanununda yer alan ve servet beyanının verilmemesi halinde öngörülen cezayı belirleyen 358 inci madde, «servet beyanı» müessesesinin kaldırılması nedeniyle yeniden düzenlenmiştir.

Madde 4. — 31.12.1960 tarihli Gelir Vergisi Kanununun kabulüyle vergi sistemimize giren ve geçen süre içinde beklenen oto-kontrol işlevini yeterince yerine getiremeyen «servet beyanı» ve «gider esası» müesseselerine ilişkin hükümler bu maddeyle yürürlükten kaldırılmaktadır.

Öte yandan, Vergi Usul Kanununda servet beyanında ve gider bildiriminde bulunmayanlar hakkında kesilmesi öngörülen usulsüzlük cezalarına ilişkin hükümler; «Servet beyanı» ve «gider esası»nın kaldırılmasına paralel olarak madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 5. — «Servet Beyanı» ve «Gider Esası» müesseselerinin kaldırılması sonucu, bu iki müesseseye dayanılarak inceleme ve tarhiyat yapılamayacaktır. Bu durumda, anılan müesseseler esas alınarak geçmiş dönemlerle ilgili olarak da inceleme ve tarhiyat yapılamaması gerekir. Diğer taraftan mükelleflerin geçmiş vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak servet bildirimlerinde beyan ettikleri giderlerin servet incelemelerine konu edilmemekle beraber, vergi incelemelerinde ve takdir işlemlerinde veri olarak kullanılabilen düşüldüğünden bu hususun da önlenmesi amacıyla geçici madde metnine bu hükmün ilavesi zorunlu olmuştur.

Madde 6. — «Servet beyanı» ve «gider esası» müesseselerinin kaldırılması ve geçmiş yıllara ilişkin olarak servet beyanı ve gider bildirimlerinin vergi incelemelerinde ve takdir işlemlerinde kullanılmaması sonucu, mükelleflerden bu bildirimlerin 1983 yılı için verilecek yıllık gelir vergisi beyannameleriyle birlikte istenmemesi öngörülmüştür.

Madde 7. — Bu madde Kanunun yürürlük tarihini göstermektedir.

Madde 8. — Bu madde Kanunun yürütme yetkisinin Bakanlar Kuruluna ait olduğunu belirlemektedir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/471

Karar No. : 13

11.4.1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 29 Mart 1984 tarihinde T.B.M.M. Başkanlığına sunulan ve aynı tarihte Komisyonumuza havalesi yapılan «31.12.1960 Tarihli ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 4.1.1961 Tarihli ve 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı», 11 Nisan 1984 tarihinde yapılan 18 inci birleşimde Hükümet Temsilcisinin de katılımıyla görüşülmüştür.

Bilindiği gibi; Gelir Vergisi içerisinde yer alan «servet beyanı» ve «gider esası» müesseseleri vergi hâsılatını artırmak amacıyla bir oto - kontrol aracı olarak getirilmiştir. Ancak, 20 yılı aşkın bir uygulama sonucunda, vergi hâsılatını artırma yönündeki oto - kontrol görevini gereği gibi yerine getirmediği de bir gerçektir.

Ayrıca, 2772 Sayılı Kanun ile getirilen, aynı amaca yönelik fakat daha etkin bir kontrol aracı olan «hayat standardı esası» gözönüne alındığında, günümüzde mükerrer bir oto - kontrol müessesesi haline gelen ve beklenen faydayı sağlamayan «servet beyanı» ve «gider esası» müesseselerinin kaldırılması zorunlu hale gelmiştir.

Komisyonunda tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde; Servet beyanının tamamen vergi sistemin-den çıkarılması yerine etkinliğinin artırılmasının daha uygun olabileceği, servet beyannamelerinden beklenen sonucun alınamamasındaki nedenin onun fonksiyonel hale getirilememesinde aranılması gerektiği ve vergi daireleri ile kontrol ve denetim mekanizmasının etkinliği sağlanamadıktan sonra sistemlerde yapılacak değişikliklerin yeni bir şey getiremeyeceği gibi görüşler yanında; Mevcut sistemin uygulanabilir nitelikte bulunmadığı kendisinden beklenen oto-kontrol amacını yerine getiremediği bu nedenle de sisteme yeni gelen «Hayat Standardı Esası» ile mükerrerliği dikkate alınarak sistemden çıkarılmasının isabetli olacağı, şeklinde görüşler ifade edildikten sonra yapılan oylamada tasarının tümü benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 ve 2 nci maddeleri aynen kabul edilmiş, 3 üncü maddesi redaksiyona tabi tutularak maddenin sonunda yer alan «...kaçakçılığa teşebbüs etmiş sayılırlar.» ibaresi «...kaçakçılığa teşebbüs sayılır.» şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarının 4 ve 5 inci maddeleri aynen kabul edilmiş, tasarının 6 ncı maddesi mükelleflerin 1983 takvim yılına ilişkin gelir vergisi beyannamelerini vermesi nedeniyle hiçbir hüküm ifade etmeyeceğinden tasarı

metninden çıkartılmıştır. Tasarımın yürürlük ve yürütmeye ilişkin 7 nci ve 8 inci maddeleri ise 6 ncı ve 7 nci maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Metin Emiroğlu
Malatya

Başkanvekili
Aycan Çakıroğulları
Denizli

Sözcü
Alaattin Fırat
Muş

Kâtip Üye
Kadir Demir
Konya

Ahmet Akgün Albayrak
Adana

Mehmet Deliceoğlu
Adıyaman

Nabi Sabuncu
Aydı

M. Fenni İstinyeli
Çekimserlik görüşümüz eklidir.
Balıkesir

Ahmet Şamil Kazakoğlu
Bolu

N. Oğuzhan Artukoğlu
Burdur

Onural Şeref Bozkurt
Tümüne karşıyım.
Çanakkale

Ünal Akkaya
Çorum

Ismail Şengün
Çekimserlik görüşümüz eklidir.
Denizli

Ahmet Sarp
Diyarbakır
İmzada bulunamadı.

Türkân Turgut Arıkan
Edirne

Metin Yaman
Erzincan

İlhan Aras
Erzurum

Togay Gemalmaz
Erzurum

Mustafa Rifki Yaylalı
Erzurum

M. Hayri Osmanhoğlu
Gaziantep

İhsan Gürbüz
Hatay

İbrahim Fevzi Yaman
Isparta

Tülay Öney
Tümüne karşıyım.
İstanbul

Özdemir Pehlivanoglu
İzmir

İbrahim Özbıyık
Kayseri

Cengiz Tuncer
Kayseri

Mehmet Budak
Kırşehir

İsmet Ergül
Kırşehir

Nazmi Önder
Muş

Fahrettin Kurt
Trabzon

Ülkemizdeki vergi kontrolünün yetersiz bir seviyede bulunduğunu dikkate alarak tasarının, vergide kontrol sağlayacak diğer tedbirlerle birlikte görüşülmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Ismail Şengün
Denizli Milletvekili

M. Fenni İstinyeli
Balıkesir Milletvekili

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

31.12.1960 Tarihli ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 4.1.1961 Tarihli ve 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı.

MADDE 1. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 91. — Yıllık beyannamelerin şekil, muhteva ve ekleri Maliye ve Gümrük Bakanlığınca tayin ve tespit olunur. Mükellefler beyanlarını bu beyanname ile yapmaya veya bu beyannamelerde yazılı bilgilere mütenazır olarak bildirmeye mecburdurlar.»

MADDE 2. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa 31.12.1982 tarihli ve 2772 sayılı Kanunla eklenen mükerrer 116 ncı maddenin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Vergi incelemeleri ile tespit edilen matrah farkları üzerinden veya 111, 112, mükerrer 112 nci maddelere göre yapılacak tarhiyat, tarhiyata konu olacak farkların bu maddeye göre hesaplanan geliri veya bu gelire isabet eden vergiyi aşan kısmına inhisar eder.»

MADDE 3. — 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 30.12.1980 tarihli ve 2365 sayılı Kanunla değişik 358 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 358. — 344 üncü maddenin 1-6 numaralı bentlerinde yazılı fiilleri veya bir hesap dönemi içinde ayrı tarihlerde en az iki defa fatura, taşıma irsaliyesi, sevk irsaliyesi, müstahsil makbuzu, gider pusulası veya serbest meslek makbuzu düzenlememe fiilleri, verginin tarhi için kanunda belli edilen sürenin girmesinden önce meydana çıkarılanlar, bu fiillerin vergi ziyamı mucip olup olmayacağına bakılmadan kaçakçılığa teşebbüs etmiş sayılırlar.»

Kaldırılan hükümler

MADDE 4. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 113, 114, 115 ve 116 ncı maddeleri ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 352 nci maddesinin I inci derece usulsüzlüklere ait 10 numaralı bendi ve II nci derece usulsüzlüklere ait 3 numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

31.12.1960 Tarihli ve 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 4.1.1961 Tarihli ve 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — 213 Sayılı Vergi Usul Kanununun 30.12.1980 tarihli ve 2365 sayılı Kanunla değişik 358 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 358. — 344 üncü maddenin 1 - 6 numaralı bentlerinde yazılı fiilleri veya bir hesap dönemi içinde ayrı tarihlerde en az iki defa fatura, taşıma irsaliyesi, sevk irsaliyesi, müstahsil makbuzu, gider pusulası veya serbest meslek makbuzu düzenlememe fiilleri, verginin tarhi için kanunda belli edilen sürenin girmesinden önce meydana çıkarılanlar, bu fiillerin vergi ziyamı mucip olup olmayacağına bakılmadan kaçakçılığa teşebbüs sayılır.»

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 5. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa aşağıdaki geçici 22 nci madde eklenmiştir.

«GEÇİCİ MADDE 22. — Mükellefler hakkında servet beyanı ve gider esasına dayanılarak geçmişe yönelik inceleme ve tarhiyat yapılamaz. Mükelleflerin geçmiş vergilendirme dönemlerine ait servet bildirimlerinde beyan ettikleri servet unsurları ile yıllık gelir vergisi beyannamelerinde beyan ettikleri giderler vergi incelemelerinde ve takdir işlemlerinde veri olarak kullanılmaz.»

MADDE 6. — 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununa aşağıdaki geçici 23 üncü madde eklenmiştir.

«GEÇİCİ MADDE 23. — Mükelleflerden 1983 takvim yılına ilişkin olarak servet bildirimini istenmez ve mükellefler anılan vergilendirme dönemine ilişkin yıllık gelir vergisi beyannamesinde gider bildiriminde bulunmazlar.»

Yürürlük

MADDE 7. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 8. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Tasarının 7 nci maddesi 6 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Tasarının 8 inci maddesi 7 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

28.3.1984

Başbakan <i>T. Özal</i>	Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı <i>İ. K. Erdem</i>	Devlet Bakanı <i>K. Oksay</i>
Devlet Bakanı <i>A. M. Yılmaz</i>	Devlet Bakanı <i>S. N. Türel</i>	Devlet Bakanı <i>A. Tenekeci</i>
Devlet Bakanı <i>İ. Özdağlar</i>	Devlet Bakanı <i>A. K. Alptemoçin</i>	Adalet Bakanı <i>M. N. Eldem</i>
Millî Savunma Bakanı <i>Z. Yavuztürk</i>	İçişleri Bakanı <i>A. Tanrıyar</i>	Dışişleri Bakanı <i>V. Halefoğlu</i>
Maliye ve Gümrük Bakanı <i>V. Arıkan</i>	Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı <i>M. V. Dinçerler</i>	Bayındırlık ve İskân Bakanı <i>İ. S. Giray</i>
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı <i>M. Aydın</i>	Ulaştırma Bakanı <i>V. Atasoy</i>	Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanı <i>H. H. Doğan</i>
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı <i>M. Kalemli</i>	Sanayi ve Ticaret Bakanı <i>H. C. Aral</i>	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı <i>C. Büyükbaş</i>
	Kültür ve Turizm Bakanı <i>M. M. Taşçıoğlu</i>	